YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

22 päivänä kesäkuuta 1999 *

Asiassa C-412/97,

jonka Pretore di Bologna (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

ED Srl

vastaan

Italo Fenocchio

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 34 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 29 artikla ja EY 49 artikla) sekä EY:n perustamissopimuksen 73 b artiklan (josta on tullut EY 56 artikla) tulkinnasta arvioidakseen, onko kansallinen säännös, jossa kielletään maksamismääräyksen antaminen, jos se on annettava velalliselle tiedoksi valtion rajojen ulkopuolella, sopusoinnussa näiden määräysten kanssa,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-P. Puissochet sekä tuomarit P. Jann (esittelevä tuomari), D. A. O. Edward, L. Sevón ja M. Wathelet,

julkisasiamies: G. Cosmas,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori Umberto Leanza, avustajanaan valtionasiamies Oscar Fiumara,

— Ranskan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston kansainvälistä talousoikeutta ja yhteisön oikeutta koskevia asioita hoitavan jaoston jaostopäällikkö Kareen Rispal-Bellanger ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Gautier Mignot,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion ulkoasiainministeriön lähetystöneuvos Christine Stix-Hackl,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Laura Pignataro ja Paolo Stancanelli,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Italian hallituksen, asiamiehenään Oscar Fiumara, Ranskan hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston lähetystöneuvos Régine Loosli-Surrans, ja komission, asiamiehenään Paolo Stancanelli, 26.11.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.1.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Pretore di Bologna on esittänyt 29.11.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.12.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 34 ja 59 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 29 ja EY 49 artikla) sekä EY:n perustamissopimuksen 73 b artiklan (josta on tullut EY 56 artikla) tulkinnasta arvioidakseen, onko kansallinen säännös, jossa kielletään maksamismääräyksen antaminen, jos se on annettava velalliselle tiedoksi valtion rajojen ulkopuolella, sopusoinnussa näiden määräysten kanssa.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, joka koskee maksamismääräysmenettelyä, jonka Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö ED Srl (jäljempänä ED), koti-

paikka Funo di Argelato, on aloittanut Berliinissä Saksassa asuvaa Italo Fenocchioa vastaan.

3 ED oli toimittanut Fenocchiolle tavaroita 19 933 700 Italian liiran arvosta. Koska Fenocchio suoritti ainoastaan ennakkomaksuna 100 000 Italian liiraa ja kieltäytyi maksamasta jäännöserää, ED esitti 6.10.1997 Pretore di Bolognalle *Codice di procedura civilen* (Italian siviilioikeudenkäyntilaki, jäljempänä CPC) 633 §:n nojalla maksamismääräyshakemuksen maksamatta olevan määrän suorittamisesta korkoineen ja kuluineen.

4 Hakemus täytti kiistatta kaikki siihen sovellettavat aineelliset edellytykset. Koska velallinen kuitenkin asui Saksassa, maksamismääräys olisi pitänyt antaa hänelle tiedoksi kyseisessä valtiossa. Vaatimus oli siten CPC:n 633 §:n viimeisen momentin vastainen, sillä kyseisen momentin mukaan "maksamismääräystä ei voida antaa, jos se olisi 643 §:n mukaisesti annettava vastaajalle tiedoksi Italian valtion tai sen määräysvallassa olevien alueiden ulkopuolella".

5 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että erityinen maksamismääräysmenettely antaa mahdollisuuden saada nopeasti ja vähäisin kustannuksin täytäntöönpanokelpoinen asiakirja sellaista velallista vastaan, joka on jättänyt velkansa maksamatta. Tälle menettelylle on ominaista summaarinen käsittely, jossa edellytetään ainoastaan, että maksamismääräyksen hakija esittää velan perusteen ja riittävän asiakirjanäytön. Tuomioistuin antaa maksamismääräyksen toista osapuolta kuulematta ja ilman kontradiktorista menettelyä. Velallisella on oikeus vastustaa maksamismääräystä, jolloin asianosaisten välillä alkaa tavallinen riita-asiain oikeudenkäynti.

6 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kielto käyttää kyseistä menettelyä, jos velallinen asuu ulkomailla, oli alun perin perusteltu sellaisten

tilanteiden välttämiseksi, joissa velallinen ei saisi koskaan tietää itseään vastaan annetusta maksamismääräyksestä tai joissa velallinen saisi tietää asiasta vasta sen jälkeen, kun maksamismääräyksen vastustamisesta säädetyt määräajat olisivat umpeutuneet, jolloin velallinen ei voisi käyttää puolustautumisoikeuksiaan. Vaikka kieltoa voitiinkin pitää perusteltuna kyseisen säännöksen antamisajankohtana eli vuonna 1940, se ei ollut sitä enää nykypäivänä, jolloin tiedoksi antaminen ulkomailla ei enää tuota suuria ongelmia ja vastustamista varten säädetyt määräajat ovat riittävän pitkät. Näin on etenkin niissä valtioissa, jotka ovat allekirjoittaneet oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta ulkomailla siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 15 päivänä marraskuuta 1965 tehdyn Haagin yleissopimuksen, jonka 10 artiklan a kohdan mukaan on mahdollista toimittaa tiedoksiantaminen postitse.

7 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtiikin, onko kyseinen kielto perustamissopimuksen 34 ja 59 artiklan sekä saman sopimuksen 73 b artiklan vastainen. Yritykset, joiden kotipaikka on Italiassa, saattavat nimittäin käydä kauppaa mieluummin kanssaan samassa valtiossa toimivien asiakkaiden kuin ulkomaisten asiakkaiden kanssa, koska ne voivat saada hyväkseen maksamismääräysmenettelyyn perustuvan erityissuojan ja hyötyä maksamismääräysmenettelyn vähäisistä kustannuksista ainoastaan Italiaan sijoittautuneisiin asiakkaisiinsa nähden. Tämä saattaa haitata tavaroiden vapaata liikkuvuutta sekä lisäksi palvelujen tarjoamisen vapautta, sillä maksamismääräysmenettelyä voidaan soveltaa myös palvelujen tarjoamisesta johtuviin saataviin. Siltä osin kuin kyse on rahasaatavista, kyseinen kielto saattaa myös haitata pääomien vapaata liikkuvuutta.

8 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että kyseistä säännöstä on jo tarkasteltu Corte costituzionalessa (Italian perustuslakituomioistuin) perustuslainvastaisuutta koskevan väitteen yhteydessä. Väitteen hylkäävässä päätöksessään (ks. päätös nro 364, 27.6.1989, Giurisprudenza costituzionale 1990, IV, s. 1661) kyseinen tuomioistuin katsoi, että yhteisöjen perustamissopimuksista ei voida johtaa yleisiä periaatteita, joilla olisi vaikutusta tuomioistuinmenettelyihin, koska nämä kuuluvat jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön piiriin. Kun kielletään maksamismääräyksen antaminen, jos se on annettava velalliselle tiedoksi ulkomailla, kyse on pelkästään kyseisen menettelyn

tarjoaman suojan ulkopuolelle jättämisestä eikä toimivaltaisen tuomioistuimen puuttumisesta, sillä tavallisen oikeudenkäynnin aloittaminen on aina mahdollista.

9 Näissä olosuhteissa Pretore di Bologna on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraavaan kysymykseen:

"Onko *Codice di procedura civilen* (Italian siviilioikeudenkäyntilaki) 633 §:n viimeisessä momentissa säädettyä kieltoa antaa sellainen maksamismääräys, joka olisi annettava velalliselle tiedoksi Italian valtion tai sen määräysvaltaan kuuluvien alueiden ulkopuolella, pidettävä rajoituksena tai vaikutukseltaan tällaista rajoitusta vastaavana toimenpiteenä, joka tosiasiallisesti tai mahdollisesti saattaa estää suoraan tai välillisesti Rooman sopimuksen 34, 59 ja 73 b artiklan mukaista tavaroiden, palvelujen ja pääomien vapaata liikkuvuutta?"

Perustamissopimuksen 34 artikla

10 On aiheellista todeta, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 34 artikla koskee kansallisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on erityisesti rajoittaa vientiä tai joista seuraa, että erityisesti vienti rajoittuu, ja joiden tarkoituksena on tehdä ero jäsenvaltion sisäisen kaupan ja vientikaupan välille siten, että kyseisen jäsenvaltion kotimaiselle tuotannolle tai kotimaan markkinoille taataan erityinen etu, tai joista seuraa tällainen ero (ks. erityisesti asia 237/82, Jongeneel Kaas ym., tuomio 7.2.1984, Kok. 1984, s. 483, 22 kohta).

11 Tämän tuomion 4 kohdassa mainittu kansallinen säännös asettaa talouden toimijan erilaisen prosessuaalisen järjestelmän piiriin sen mukaan, toimittaako tämä

tavaroita kyseisen jäsenvaltion sisällä vai viekö se niitä muihin jäsenvaltioihin. On kuitenkin huomattava, kuten Ranskan ja Itävallan hallitukset ovatkin perustellusti todenneet, että se seikka, että kyseisen jäsenvaltion kansalaiset epäröisivät tästä syystä myydä tuotteita ostajille, jotka ovat sijoittautuneet muihin jäsenvaltioihin, on liian sattumanvarainen ja välillinen, jotta kyseisen kansallisen säännöksen voitaisiin katsoa estävän jäsenvaltioiden välistä kauppaa (ks. muussa yhteydessä asia C-69/88, Krantz, tuomio 7.3.1990, Kok. 1990, s. I-583, 11 kohta; asia C-339/89, Alsthom Atlantique, tuomio 24.1.1991, Kok. 1991, s. I-107, 14 ja 15 kohta ja asia C-93/92, CMC Motorradcenter, tuomio 13.10.1993, Kok. 1993, s. I-5009, 12 kohta).

12 Kysymyksen tähän osaan on siis vastattava, että perustamissopimuksen 34 artikla ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan maksamismääräysmenettelyä ei ole mahdollista käyttää, jos maksamismääräyksen antaminen velalliselle tiedoksi olisi tehtävä jossakin muussa yhteisön jäsenvaltiossa.

Perustamissopimuksen 59 artikla

13 Tältä osin riittää, kun todetaan, kuten komissio ja useimmat huomautuksensa yhteisöjen tuomioistuimelle antaneet jäsenvaltiot ovat todenneet, että pääasian oikeudenkäynti ei mitenkään liity palvelujen tarjoamiseen.

14 Tämän vuoksi ei ole syytä vastata kysymykseen perustamissopimuksen 59 artiklaa koskevilta osin.

Perustamissopimuksen 73 b artikla

15 Perustamissopimuksen 73 b artiklan 2 kohta kuuluu seuraavasti:

"Tämän luvun määräysten mukaisesti kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat maksuja jäsenvaltioiden välillä taikka jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä."

16 Kyseisen määräyksen soveltamisalan määrittämiseksi on aiheellista tarkastella sitä yhdessä ETY:n perustamissopimuksen 106 artiklan 1 kohdan kanssa (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 73 h artiklan 1 kohta, joka on kumottu Amsterdamin sopimuksella), jonka kyseinen määräys korvaa ja joka kuuluu seuraavasti:

"Siltä osin kuin jäsenvaltioiden välinen tavaroiden, palvelujen, pääomien ja henkilöiden liikkuvuus on vapautettu tämän sopimuksen mukaisesti, jokainen jäsenvaltio sitoutuu sallimaan tavaroiden, palvelujen tai pääomien liikkumiseen taikka pääomien tai palkkojen siirtoihin liittyvät maksut sen jäsenvaltion valuutassa, jossa velkoja tai edunsaaja asuu."

17 ETY:n perustamissopimuksen 106 artiklan tavoin EY:n perustamissopimuksen 73 b artiklan 2 kohdan tarkoituksena on antaa tavaroiden tai palvelujen hankkimisen johdosta tietyn rahasumman velkaa olevalle velalliselle mahdollisuus täyttää vapaaehtoisesti sopimusvelvoitteensa ilman aiheettomia rajoituksia ja velkojalle mahdollisuus ottaa vapaasti vastaan tällainen maksusuoritus. Määräystä ei kuitenkaan sovelleta niihin prosessuaalisiin sääntöihin, joita velkojan on noudatettava pyrkiessään saamaan vastahakoiselta velalliselta tietyn rahasuorituksen.

18 Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on siten vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen prosessuaalinen säännös ei rajoita maksujen vapaata liikkuvuutta.

Oikeudenkäyntikulut

19 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian, Ranskan ja Itävallan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Pretore di Bolognan 29.11.1997 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) **EY:n perustamissopimuksen 34 artikla (josta on muutettuna tullut EY 29 artikla) ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan**

maksamismääräysmenettelyä ei ole mahdollista käyttää, jos maksamismääräyksen antaminen velalliselle tiedoksi olisi tehtävä jossakin muussa yhteisön jäsenvaltiossa.

2) **Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen prosessuaalinen säännös ei rajoita maksujen vapaata liikkuvuutta.**

Puissochet Jann Edward

Sevón Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä kesäkuuta 1999.

R. Grass J.-P. Puissochet

kirjaaja viidennen jaoston puheenjohtaja